

Vyrovnání a podvodná jednání

Pohledávka, která ve smyslu ustanovení § 63 odst. 1 ZKV zanikla nad rámec splacené vyrovnací kvóty splněním potvrzeného vyrovnání, může být ve spojení s úpravou obsaženou v ustanovení § 65 odst. 1 ZKV způsobilým předmětem postoupení. Právní mocí rozhodnutí, jímž soud vyhověl žalobě vyrovnacího věřitele nebo jeho právního nástupce podané podle § 65 odst. 1 ZKV, pozbývá potvrzené vyrovnání vůči tomuto žalobci účinků.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 460/2010, ze dne 29.2.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce MP C., a. s., se sídlem v P., zastoupeného JUDr. T.S., advokátem, se sídlem v H.K., proti žalovanému V., a. s., se sídlem v O., zastoupenému Mgr. M. G., advokátem, se sídlem v O., za účasti 1/ České republiky - Ministerstva financí, se sídlem v P., zastoupené JUDr. J.M., advokátem, se sídlem v P., 2/ E. V.S., a. s., se sídlem v O., zastoupeného Mgr. Ing. P. S., advokátem, se sídlem v P., a 3/ ČEZ, a. s., se sídlem v P., jako vedlejších účastníků řízení na straně žalovaného, o určení neúčinnosti úkonů, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 40 Cm 130/2004, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. srpna 2009, č. j. 9 Cmo 223/2008-600, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. srpna 2009, č. j. 9 Cmo 223/2008-600, se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 16. února 2007, č. j. 40 Cm 130/2004-519, zamítl Krajský soud v Ostravě (bod I. výroku) žalobu, kterou se žalobce (MP C., a. s.) domáhal vůči žalovanému (V., a. s.), podporovanému v řízení 1/ Českou republikou - Ministerstvem financí a společnostmi 2/ O., a. s. (dále též jen „společnost O“), 3/ V.S., a. s. (dále též jen „společnost VS“), 4/ E. V., a. s. (dále též jen „společnost EV“), a společností S.e., a. s. (dále též jen „společnost SE“), jako vedlejšími účastníky řízení na straně žalovaného, určení, že:

1/ Ve vztahu k žalobci je neúčinná smlouva o vkladu části podniku ze dne 17. června 2001, kterou žalovaný vložil část svého podniku tvořící samostatnou organizační složku „Divize 200 - Ploché výrobky“ do společnosti VS a kterými tak získali oproti ostatním věřitelům žalovaného zvláštní výhody ti věřitelé žalovaného, u kterých závazky odpovídající jejich pohledávkám za žalovaným přešly na společnost VS, přičemž zvláštní výhody spočívaly v tom, že tito věřitelé získali možnost úplného uspokojení svých pohledávek, oproti věřitelům, kteří byli uspokojeni jen omezeně dle vyrovnání a že tyto zvláštní výhody se prohlašují ve vztahu k žalobci za neúčinné.

2/ Ve vztahu k žalobci je neúčinná smlouva, kterou žalovaný s účinností k 1. dubnu 2002 převedl na společnost O 98,96 % akcií společnosti VS a kterou tak získala oproti ostatním věřitelům žalovaného zvláštní výhody Česká republika prostřednictvím společnosti O, přičemž zvláštní výhody spočívaly v tom, že Česká republika prostřednictvím společnosti O získala pod cenou, bez splnění zákonem stanovených podmínek, velmi lukrativní majetek žalovaného a že tyto zvláštní výhody se prohlašují ve vztahu k žalobci za neúčinné.

3/ Ve vztahu k žalobci je neúčinná smlouva o prodeji podniku ze dne 28. prosince 2000, kterou

žalovaný převedl část svého podniku „Divize 108 - Energetika“ na společnost EV a kterou tak získali oproti ostatním věřitelům žalovaného zvláštní výhody ti věřitelé žalovaného, u kterých závazky odpovídající jejich pohledávkám za žalovaným přešly na společnost EV, přičemž zvláštní výhody spočívaly v tom, že tito věřitelé získali možnost úplného uspokojení svých pohledávek, oproti věřitelům, kteří byli uspokojeni jen omezeně dle vyrovnání a že tyto zvláštní výhody se prohlašují ve vztahu k žalobci za neúčinné.

4/ Ve vztahu k žalobci je neúčinný právní úkon, kterým společnost V. - Export, a. s., poskytla finanční plnění z titulu avalu blankosměnky vlastní, vystavené žalovaným na řad společnosti P. m.b., a. s., s termínem splatnosti 29. dubna 1999, splatné u P.m.b., a. s., s doložkou bez protestu, přičemž tímto úkonem společnosti V. - Export, a. s. z titulu směnečného ručení a závazkem žalovaného poskytnout společnosti V. - Export, a. s. náhradu tohoto plnění, získali věřitelé pohledávky zajištěné uvedenou blankosměnkou, posledně společnost B.& P., a. s., a zejména G. PRAHA, a. s., zvláštní výhody oproti ostatním věřitelům žalovaného a že tyto zvláštní výhody se prohlašují ve vztahu k žalobci za neúčinné.

5/ Ve vztahu k žalobci jsou neúčinné právní úkony, kterými byl prostřednictvím společnosti O realizován tzv. tolling a kterou tak získala oproti ostatním věřitelům žalovaného zvláštní výhody Česká republika prostřednictvím společnosti O a že tyto zvláštní výhody se prohlašují ve vztahu k žalobci za neúčinné.

Dále soud rozhodl o nákladech řízení (body II. a III. výroku).

Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

1/ Žalovaný emitoval pod ISIN: CZ0003500431 dluhopisy v objemu 1 miliardy Kč, s pevnou roční úrokovou sazbou 13,5 %, splatné v roce 2000, a to v listinné podobě jako cenné papíry na doručitele. Nominální hodnota dluhopisů činila 10.000,- Kč a emisní cena odpovídala 100 % nominální hodnoty. Podle emisních podmínek dluhopisů docházelo k převodu práv z dluhopisů a kuponů jejich předáním.

2/ Žalovaný podal u soudu dne 20. června 2000 návrh na zahájení vyrovnacího řízení, jímž se domáhal povolení navrženého vyrovnání.

3/ Usnesením ze dne 15. září 2000, sp. zn. 35 KV 1/2000 (které ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. ledna 2001, sp. zn. 2 Ko 294/2010, nabylo právní moci dne 11. listopadu 2000), povolil Krajský obchodní soud v Ostravě (dále jen „vyrovnací soud“) vyrovnání, v němž se žalovaný zavázal, že všem věřitelům, jejichž pohledávky nemají přednostní právo, zaplatí 30 % jejich pohledávek s příslušenstvím formou vlastních směnek vystavených žalovaným s doložkou nikoli na řad, opatřených podpisem směnečného rukojmího (Konsolidační banky Praha, s. p. ú. - dále jen „banka“) za výstavce a to za podmínek a do výše směnečného ručení uvedených v ručitelském prohlášení banky z 20. června 2000. Směnky měly být vystaveny najednou pro všechny nepřednostní věřitele, jejichž pohledávka nebyla popřena ve vyrovnání, a to nejpozději do 1. června 2002, na pevnou částku odpovídající 30 % pohledávek s příslušenstvím jednotlivých věřitelů navýšenou o částku odpovídající úrokovému výnosu (PRIBOR 12 M stanovených 5 pracovních dnů před datem vystavení směnky) za dobu od 20. června 2002 do doby její splatnosti. Směnkami mělo být zaplacen do 2 let od podání návrhu na vyrovnání, s tím, že budou splatné ke dni připadajícímu na třetí rok od podání návrhu na vyrovnání a předání směnek zajistí žalovaný ve svém sídle. Přednostní pohledávky měly být zaplacený (nebo jejich zaplacení zajištěno) k datu usnesení o potvrzení vyrovnání.

4/ Pohledávku věřitele č. 462 A. TANO, s. r. o. (dále jen „AT“) ve výši 1.135.000,- Kč uznal žalovaný i vyrovnací soud v plném rozsahu a pro účely vyrovnacího řízení byla zjištěna.

5/ Pohledávku věřitele č. 465 THT Ostrava CZ, a. s. (dále jen „TO“) ve výši 11.350.000,- Kč uznal žalovaný i vyrovnací soud v plném rozsahu a pro účely vyrovnacího řízení byla zjištěna. Věřitel TO nabyl pohledávku smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 20. prosince 2000.

6/ Pohledávku věřitele č. 466 Ú. f.s., a. s. (dále jen „ÚFS“) ve výši 25.548.850,- Kč uznal žalovaný i vyrovnací soud v plném rozsahu a pro účely vyrovnacího řízení byla zjištěna. Věřitel ÚFS nabyl pohledávku smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 20. prosince 2000.

7/ Usnesením ze dne 3. srpna 2001, sp. zn. 35 KV 1/2000 (které ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. března 2001, sp. zn. 2 Ko 318/2001, nabylo právní moci dne 14. prosince 2001), potvrdil vyrovnací soud vyrovnání, v němž měl žalovaný mimo jiné zaplatit věřiteli AT částku 356.137,50 Kč, věřiteli TO částku 3.561.375,- Kč a věřiteli ÚFS částku 8.016.655,13 Kč.

8/ Podle protokolu o předání směnky na splnění vyrovnací kvóty ze dne 12. června 2002 předal věřitel AT žalovanému dluhopis série A pořadového čísla 059000 a kupon série A pořadového čísla 059000, oproti předání směnky žalovaného na směnečnou sumu 370.596,68 Kč. Věřitel AT potvrdil, že žalovaný splnil povinnosti vyplývající z dluhopisu a z usnesení o potvrzení vyrovnání.

9/ Podle protokolu o předání směnky na splnění vyrovnací kvóty ze dne 12. června 2002 předal věřitel TO žalovanému dluhopisy série A pořadového čísla od 002001 do 002500 a od 007501 do 008000 a kupony série A pořadového čísla od 002001 do 002500 a od 007501 do 008000, oproti předání směnky žalovaného na směnečnou sumu 3.705.966,83 Kč. Věřitel TO potvrdil, že žalovaný splnil povinnosti vyplývající z dluhopisu a z usnesení o potvrzení vyrovnání.

10/ Podle protokolu o předání směnky na splnění vyrovnací kvóty ze dne 12. června 2002 předal věřitel ÚFS žalovanému dluhopisy série A pořadového čísla od 001401 do 001500, od 006001 do 006500, od 009001 do 009500, od 012001 do 012500, od 015850 do 016000 a od 016501 do 017000 a kupony série A pořadového čísla od 001401 do 001500, od 006001 do 006500, od 009001 do 009500, od 012001 do 012500, od 015850 do 016000 a od 016501 do 017000, oproti předání směnky žalovaného na směnečnou sumu 8.342.131,33 Kč. Věřitel ÚFS potvrdil, že žalovaný splnil povinnosti vyplývající z dluhopisu a z usnesení o potvrzení vyrovnání.

11/ Usnesením ze dne 9. května 2002, sp. zn. 35 KV 1/2000, které nabylo právní moci téhož dne, prohlásil vyrovnací soud vyrovnání za skončené.

12/ Společnost S., a. s. (dále jen „společnost S“), vznikla přeměnou právní formy společnosti AT.

13/ Společnost S jako postupitel uzavřela se žalobcem jako postupníkem dne 8. prosince 2004 smlouvu o postoupení pohledávky (dále jen „postupní smlouva č. 1“), jejímž předmětem bylo úplatné postoupení zbývajících částí pohledávek postupitele za žalovaným, tvořené částkou 794.500,- Kč na jistině a částkou 36.487,50 Kč na úrocích a představující tu část pohledávky z dluhopisů žalovaného, vlastněných postupitelem, která nebyla uhrazena ve vyrovnání žalovaného.

14/ Společnost S podáním datovaným 8. prosince 2004 oznámila žalovanému dne 21. prosince 2004, že část pohledávek dle předchozího odstavce postoupila žalobci.

15/ Věřitel TO jako postupitel uzavřel se žalobcem jako postupníkem dne 8. prosince 2004 smlouvu o postoupení pohledávky (dále jen „postupní smlouva č. 2“), jejímž předmětem bylo úplatné postoupení zbývajících částí pohledávek postupitele za žalovaným, tvořené částkou 7.945.000,- Kč na jistině a částkou 364.875,- Kč na úrocích a představující tu část pohledávky z dluhopisů žalovaného, vlastněných postupitelem, která nebyla uhrazena ve vyrovnání žalovaného.

16/ Věřitel TO podáním datovaným 8. prosince 2004 oznámil žalovanému dne 21. prosince 2004, že

část pohledávek dle předchozího odstavce postoupil žalobci.

17/ Věřitel ÚFS jako postupitel uzavřel se žalobcem jako postupníkem dne 8. prosince 2004 smlouvu o postoupení pohledávky (dále jen „postupní smlouva č. 3“), jejímž předmětem bylo úplatné postoupení zbývající části pohledávek postupitele za žalovaným, tvořené částkou 17.884.195,- Kč na jistíně a částkou 821.333,62 Kč na úrocích a představující tu část pohledávky z dluhopisů žalovaného, vlastněných postupitelem, která nebyla uhrazena ve vyrovnání žalovaného.

18/ Věřitel ÚFS podáním datovaným 8. prosince 2004 oznámil žalovanému dne 21. prosince 2004, že část pohledávek dle předchozího odstavce postoupil žalobci.

19/ Věřitelé dluhopisů v rámci vyrovnání žalovaného dluhopisy předložili a předali žalovanému a žalovaný vyrovnání splnil vůči všem věřitelům.

Na tomto základě dospěl soud k závěru, že:

1/ Žaloba je včasná, neboť byla podána 10. prosince 2004 a hmotněprávní prekluzivní lhůta k jejímu podání by ve smyslu ustanovení § 65 odst. 1 věty druhé zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), uplynula až 14. prosince 2004.

2/ Žalobce uplatnil druhý z nároků uvedených v ustanovení § 65 odst. 1 větě druhé ZKV, takže podaná žaloba je žalobou určovací ve smyslu ustanovení § 80 písm. c/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“). Předpokladem úspěšnosti žaloby tak po procesní stránce je věcná legitimace účastníků (tu má ten, kdo je účasten právního úkonu, o který v řízení jde nebo ten, jehož právní sféry se právní úkon týká) a naléhavý právní zájem na požadovaném určení (jenž je dán zejména tam, kde by bez určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení stalo jeho právní postavení nejistým). Určovací žaloba však zpravidla nemůže být opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti, jelikož má preventivní povahu.

3/ K podání žaloby o určení neúčinnosti podle § 65 odst. 1 ZKV, ve spojení s ustanovením § 48 ZKV, je aktivně legitimován věřitel, který včas přihlásil své pohledávky do vyrovnání a nebyl plně uspokojen. Takovým vtelem není žalobce. Zákon ovšem nestanoví, že by právo uplatnit nároky z podvodných jednání při vyrovnání přecházelo na právní nástupce legitimovaných věřitelů.

4/ Jelikož žalobce není vyrovnacím věřitelem žalovaného, bylo by možné dovodit jeho aktivní legitimaci k podání žaloby, jen kdyby existence vyrovnání měla vliv na jeho právní postavení. Sám žalobce odvozoval vliv vyrovnání z toho, že je v současné době věřitelem žalovaného. Podle ustanovení § 63 odst. 1 ZKV, ve znění účinném ke dni potvrzení vyrovnání, však povinnost žalovaného plnit singulárním právním předchůdcům žalobce (vyrovnacím věřitelům) část závazku, k jejímuž plnění nebyl povinen podle obsahu vyrovnání, zanikla právní mocí usnesení o potvrzení vyrovnání. Ustanovení § 65 odst. 1 ZKV nicméně umožňuje (za situace předvídané jeho hypotézou) opětovný vznik nároku (práva) na úplné uspokojení pohledávek věřitelů nebo na prohlášení zvláštní výhody za neúčinnou. K průkazu postavení věřitele žalovaného tak není nezbytné předložit dluhopisy žalovaného, byť původní pohledávka vyrovnacích věřitelů byla do nich vtělena a byť šlo o cenné papíry na doručitele.

5/ Postup, jímž byly dluhopisy s kupony předány v procesu vyrovnání dlužníku (žalovanému) oproti předání směnky, kterou plnil na vyrovnací kvótu, pokládá soud za standardní postup vydání dlužnického cenného papíru dlužníku oproti zaplacení. Není významné, zda takový postup byl uskutečněn bezvýjimečně vůči všem věřitelům nebo zda v odůvodněných případech bylo postupováno jinak. Právní mocí usnesení o potvrzení vyrovnání zanikly pohledávky z dluhopisů. Eventuální nároky vyrovnacího věřitele podle ustanovení § 65 odst. 1 věty druhé ZKV již nemohou

být nároky z pohledávek z dluhopisů, ale může jít pouze o nároky vzniklé z podvodných jednání v rámci vyrovnání. K jejich uplatnění proto není třeba dokládat původní dluhopisy. Pro tento závěr lze příhodně argumentovat i a contrario; kdyby vyrovnací věřitel byl povinen doložit své nároky dle § 65 odst. 1 ZKV originály dluhopisů, které v dobré víře předal žalovanému při splnění vyrovnání, nemohl by v daném případě tyto nároky uplatnit, neboť svým postupem při splnění vyrovnání možnost jejich úspěšného uplatnění předem vyloučil. Takový závěr je neudržitelný. K uplatnění nároků dle § 65 odst. 1 ZKV je však třeba doložit, že osoba, která je vznášá, byla vyrovnacím věřitelem.

6/ I kdyby se žalobce (jak tvrdí) stal věřitelem žalovaného na základě nabytí neuspokojených částí pohledávek, nelze přehlédnout, že se jím stal dodatečně, až po splnění, potvrzení a skončení vyrovnání. Dodatečná singulární sukcese však sama o sobě nestačí k založení aktivní věcné legitimace žalobce. Rozhodující je, že ke dni splnění, potvrzení, i skončení vyrovnání nebyl žalobce věřitelem žalovaného. I kdyby se žalobce stal po skončení vyrovnání věřitelem žalovaného, nenabyl by automaticky oprávnění uplatnit nároky podle ustanovení § 65 odst. 1 ZKV. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. května 2003, sp. zn. 29 Odo 767/2002 (toto rozhodnutí je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu) je věcná legitimace akcionáře k žalobě o určení neplatnosti smlouvy uzavřené společností dána pouze tehdy, má-li uzavření smlouvy významný vliv na právní poměry společnosti a tak zprostředkovaně i na právní poměry akcionáře. Byť rozhodnutí neřeší otázky konkursního nýbrž společenstevního práva, má soud za to, že jeho závěr je přiměřeně uplatnitelný i v této věci. Vyrovnání žalovaného má nepochybně významný vliv na jeho právní postavení i na postavení osob, které byly jeho věřiteli v době povolení vyrovnání. Jinak je tomu ale u žalobce, jenž se stal věřitelem žalovaného až po skončení vyrovnání, v době, kdy objektivně musel být (mohl a měl být) obeznámen s podmínkami, za kterých vyrovnání skončilo. Žalobce se tak dobrovolně stal věřitelem žalovaného za již konstituovaného právního stavu, který se od té doby nijak nezměnil. Z této (v řízení nesporné) skutečnosti vyplývá, že proces vyrovnání nemohl mít významný vliv na právní postavení žalobce. Riziko, jež na sebe žalobce nabytím pohledávek převzal, je přirozeným a obvyklým důsledkem principu *vigilantibus iura scripta sunt*.

7/ Žalobce nebyl účastníkem vyrovnání a to nemá na jeho právní postavení jiný vliv než ten, který předem sám akceptoval svým rozhodnutím o nabytí pohledávek za žalovaným. Žalobcova legitimace k určení neúčinnosti právních úkonů, kterými měly být poskytnuty zvláštní výhody jednotlivým věřitelům, tak není dána.

8/ I kdyby byl žalobce ve sporu aktivně legitimován, nemá naléhavý právní zájem na požadovaném určení. Odůvodňuje-li totiž tento zájem tím, že žalovaný bude na základě požadovaného určení povinen zaplatit mu nabyté pohledávky případně, že tyto pohledávky bude moci uspokojit výkonem rozhodnutí, pak se mýlí, jelikož určovací žaloba není titulem pro výkon rozhodnutí; přitom žalobce sám potvrzuje, že v daném sporu je možné se domáhat přímo plnění.

9/ I kdyby naléhavý právní zájem na požadovaném určení vyplýval z právního předpisu a nebylo by třeba jej prokazovat (což by bylo možné dovodit z toho, že možnost domáhat se obou nároků podle ustanovení § 65 odst. 1 věty druhé ZKV plyne vyrovnacím věřitelům přímo ze zákona), nelze postupovat způsobem, který zvolil žalobce. V případě „klasické“ odpůrcí žaloby musí být věřitelova pohledávka za dlužníkem kryta exekučním titulem. Vymahatelnost pohledávky je podmínkou důvodnosti odpůrcí žaloby. Teprve má-li věřitel vymahatelnou pohledávku, může se domáhat neúčinnosti právního úkonu. Obdobně jsou upravena oprávnění věřitele v § 65 odst. 1 ZKV. Primárně umožňuje zákon vyrovnacímu věřiteli domáhat se úplného uspokojení svých pohledávek (první nárok). Je-li pravděpodobné, že z dlužníkovy majetku nebude plně uspokojen nárok vyrovnacího věřitele, může zároveň uplatnit nárok na prohlášení zvláštní výhody za neúčinnou. Tak dosáhne vyrovnací věřitel toho, že vůči dlužníku získá exekuční titul na celou svou pohledávku a zároveň může tuto pohledávku uspokojit z majetku těch věřitelů, jimž byly ve vyrovnání poskytnuty zvláštní

výhody, což je i deklarovaný cíl žalobce. Žaluje-li vyrovnací věřitel pouze na určení neúčinnosti zvláštních výhod, pak se řízení musí účastnit především všichni účastníci právních úkonů, jimiž byly poskytnuty zvláštní výhody. Jedině tak může být soudní rozhodnutí vůči těmto osobám závazné a závěr o neúčinnosti zvláštních výhod vyzní stejně pro všechny účastníky (§ 91 odst. 2 o. s. ř.). Směřuje-li určovací žaloba pouze proti žalovanému, jenž byl pouze jedním z účastníků (případně nebyl vůbec účastníkem) právního úkonu, pak nemůže být důvodná.

10/ Protože žalobci chybí aktivní věcná legitimace, nemá naléhavý právní zájem na požadovaném určení a účastníky řízení nejsou všechny osoby, které v něm musí vystupovat, je důvod žalobu zamítnout, aniž se soud zabýval „věcí samou“.

K odvolání žalobce Vrchní soud v Olomouci ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý a třetí výrok). Odvolací soud přitom již o věci jednal a rozhodl jako s vedlejšími účastníky řízení na straně žalované na místě společnosti VS se společností E. V. S., a. s. (dále též jen „EVS“) a na místě společnosti EV a společnosti SE se společností ČEZ, a. s. (dále též jen „společnost Č“), a to na základě svých usnesení ze dne 20. května 2008, č. j. 2 Cmo 175/2007-564 a ze dne 11. června 2009, č. j. 9 Cmo 223/2008-579.

Odvolací soud především předznamenal, že právním důvodem podané žaloby je „uplatnění neúčinnosti vyrovnání“ podle ustanovení § 65 odst. 1 ZKV, ve znění účinném do 31. prosince 2007.

Dále odvolací soud poukázal na znění § 63 odst. 1 a § 65 odst. 1 ZKV, s tím, že posledně označené ustanovení poskytuje věřitelům ochranu pro případ, že po skončení vyrovnání vyjde najevo, že dlužník dosáhl vyrovnání podvodným jednáním, lstí nebo tím, že v rozporu s ustanovením § 60 odst. 1 písm. c/ a d/ ZKV poskytl některému z věřitelů zvláštní výhody. Každý věřitel, který takovou skutečnost zjistí, je oprávněn dovolávat se neúčinnosti vyrovnání u soudu. Uplatnění neúčinnosti však nemá dopad na všechny věřitele, ale týká se jen těch věřitelů, kteří se jí žalobou úspěšně dovolali. Odtud je podle odvolacího soudu zřejmé, že neúčinnost vyrovnání (na rozdíl od neplatnosti vyrovnání podle ustanovení § 65 odst. 2 ZKV) nenastává ze zákona, ale ten z věřitelů, který takovou skutečnost zjistí, se musí neúčinnosti úspěšně dovolat. Teprve poté (v důsledku pravomocného soudního rozhodnutí) se jeho (a pouze jeho) pohledávka (a tomu korespondující závazek dlužníka) obnoví v plném rozsahu.

V daném případě je mezi účastníky nesporné - pokračoval odvolací soud - že žalobce nebyl původním vyrovnacím věřitelem, ale dovozoval věcnou legitimaci k podání žaloby podle ustanovení § 65 odst. 1 ZKV z toho, že je na základě postupních smluv singulárním nástupcem vyrovnacích věřitelů žalovaného (AT, TO, ÚFS), s tím, že předmětem postupních smluv měly být zbývající části pohledávek těchto věřitelů, přihlášených do vyrovnání, které nebyly uspokojeny podle obsahu potvrzeného vyrovnání. V době uzavření postupních smluv (8. prosince 2004) ovšem již neexistovala povinnost žalovaného splnit věřitelům část těch závazků, k jejímž plnění podle vyrovnání nebyl povinen; zanikla totiž v souladu s ustanovením § 63 odst. 1 ZKV, když není sporu o tom, že žalovaný včas a úplně splnil povinnosti podle usnesení o potvrzení vyrovnání. Neexistovala-li povinnost žalovaného splnit věřitelům tu část závazků, k jejímž plnění podle vyrovnání nebyl povinen, je samozřejmě zcela logické, že neexistovalo i tomu odpovídající právo těchto věřitelů na uvedené plnění (pohledávka). Jako již neexistující tudíž pohledávky věřitelů AT, TO a ÚFS nemohly být předmětem cesse. Za této situace je správný závěr soudu prvního stupně o nedostatku aktivní věcné legitimace žalobce k podání žaloby podle § 65 odst. 1 ZKV. Jelikož žaloba nemůže být úspěšná již z tohoto důvodu, odvolací soud - aniž přezkoumával správnost dalších závěrů soudu prvního stupně - potvrdil odvoláním napadený rozsudek jako věcně správný.

Žalobce podal proti rozsudku odvolacího soudu (a to výslovně „proti všem jeho výrokům“) dovolání,

jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatel řešení otázky existence té části pohledávky, která ve shodě s ustanovením § 63 odst. 1 ZKV nebyla uspokojena ve vyrovnání a s tím související možností právních dispozic s takovou částí pohledávky ve spojení se situací, kdy věřitel uplatní nárok na určení neúčinnosti právních úkonů ve smyslu ustanovení § 65 ZKV, maje za to, že jde o otázku soudu vyšších stupňů nezodpovězenou.

Dovolatel především uvádí, že napadené rozhodnutí spočívá na jediném argumentu totiž, že pohledávky, které mu postoupili původní vyrovnací věřitelé, neexistovaly v době postoupení, neboť zanikly v souladu s ustanovením § 63 odst. 1 ZKV a obnovit se mohly jen původním věřitelům pouze na základě žaloby podané původními věřiteli podle § 65 ZKV, přičemž žalobce není původním vyrovnacím věřitelem, takže na něj pohledávky nebyly ani nemohly být postoupeny a není nadán pravomocí podat žalobu podle § 65 ZKV.

S tímto závěrem dovolatel nesouhlasí z následujících důvodů:

1/ Dovolatel je přesvědčen, že po právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání a po splnění povinností dlužníka podle tohoto usnesení, ty části pohledávek, které ve vyrovnání neměly být splněny, nezanikají.

Říká-li ustanovení § 63 odst. 1 ZKV, že zaniká povinnost dlužníka plnit, je tím podle dovolatele myšleno, že dlužník „podmíněně“ není povinen „plnit“ ve vyrovnání neuspokojenou část pohledávky, a to právě ve vazbě na ustanovení § 65 ZKV. Tato neuspokojená část pohledávky, respektive jí odpovídající závazek, však „existuje dál“. Svědčí o tom např. i ustanovení § 63 odst. 2 ZKV, podle kterého může věřitel vymáhat svoji pohledávku bez jakéhokoliv omezení (tj. i ve vyrovnání neuspokojenou část pohledávky, respektive právě ji) proti spoludlužníkům. Ve vztahu k dlužníku, tedy - jak to chápe žalobce - neuspokojená část pohledávky „usíná“ (existuje, ale dlužník ji momentálně nemusí plnit). Bude-li podána žaloba dle ustanovení § 65 ZKV, neuspokojená část pohledávky se i ve vztahu k dlužníku „probouzí“ a znovu vzniká povinnost dlužníka plnit na pohledávku.

Existuje-li tedy pohledávka ve své vyrovnáním neuspokojené části i po splnění povinností dlužníka dle rozhodnutí o potvrzení vyrovnání (jen „spí“, a to pouze ve vztahu k dlužníku, když ve vztahu k ručitelům a spoludlužníkům dokonce ani „neusnula“), pak může být samozřejmě postoupena na další osobu. Nejde totiž o pohledávku neexistující. Případný postupník pak nabývá všechna práva s pohledávkou spojená, tj. i právo uplatnit nároky dle ustanovení § 65 ZKV (v posuzovaném případě byly ostatně tyto nároky z původních vyrovnacích věřitelů na žalobce převedeny výslovně postupními smlouvami).

2/ Dovolatel je rovněž přesvědčen, že k řádnému postoupení pohledávky by mohlo dojít, i kdyby soud dospěl k závěru, že neuspokojená část pohledávky zaniká splněním povinností dlužníka dle rozhodnutí o potvrzení vyrovnání.

Neuspokojená část pohledávky by sice zanikla, avšak znovu by obživla za „podmínky“, že její věřitel po právu uplatní noky dle ustanovení § 65 ZKV. Neuspokojená část pohledávky by přitom byla v kterémkoliv momentu (a to i v době své neexistence) „jasně definovatelná“ jak osobami věřitele a dlužníka, tak výší a právním důvodem. Zjevně by tedy šlo o „pohledávku podmíněnou“, jejíž vznik je vázán na uplatnění nároku dle ustanovení § 65 ZKV. V právní teorii i praxi není pochyb o tom, že

podmíněná pohledávka může být předmětem postoupení. Zcela zjevně pak může být předmětem postoupení i právo na uplatnění nároku dle ustanovení § 65 ZKV, když toto právo (ani teoreticky) nikdy nezaniká, trvá i v době „případné neexistence“ neuspokojené části pohledávky.

Odtud podle dovolatele jednoznačně plyne, že kdyby neuspokojená část pohledávky neexistovala v době postoupení, přesto by mohla být postoupena jako pohledávka podmíněná. S podmíněnou pohledávkou byly zároveň postupnými smlouvami výslovně postoupeny i nároky dle § 65 ZKV, takže dovolatel je aktivně legitimován k podání žaloby v této věci, je nositelem pohledávky i nároku a je to právě on, kdo podáním žaloby podle § 65 ZKV může učinit z podmíněné pohledávky nepodmíněnou pohledávku.

Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout jako zjevně bezdůvodné nebo zamítnout.

K tomu žalovaný především namítá, že žalobce nebyl oprávněn se domáhat požadovaného určení, jelikož z ustanovení § 65 odst. 1 poslední věty ZKV plyne, že právo na úplné uspokojení nároků věřitele v důsledku podvodných jednání nebo poskytnutím zvláštních výhod nevznikne, mohl-li je věřitel uplatnit v řízení o potvrzení vyrovnání. S poukazem na dobu, kdy mu bylo doručeno usnesení o potvrzení vyrovnání, žalovaný uvádí, že lhůta pro podání odvolání mohla uplynout nejdříve 27. srpna 2001, takže i údajní právní předchůdci dovolatele mohli v rámci řízení o potvrzení vyrovnání namítat neúčinnost smlouvy o vkladu části podniku ze 17. července 2001, smlouvy o prodeji části podniku z 28. prosince 2000 a tzv. tollingového financování založeného usnesením vlády ČR z 9. února 2000.

Dovolatel své právní postavení následně odvozuje od nabytí pohledávky, kterou měl získat postoupením od původních věřitelů žalovaného, přičemž ovšem tendenčně pomíjí skutečnost, že tzv. právní předchůdci žalovaného odvozovali své nároky z cenných papírů - dluhopisů emitovaných žalovaným. Dovolatel se tak nemůže úspěšně dovolávat práv odvozených od vlastnictví cenného papíru, jestliže uvedený cenný papír nedoložil a současně neprokázal vlastnické nebo jiné právo k tomuto papíru. Podle žalovaného je obecně známou skutečností, že dluhopisy se řadí mezi tzv. dluhové obligační cenné papíry. Pro cenné papíry obecně platí, že cenný papír je listinou o právu, toto právo patří do oboru soukromého práva majetkového, právo musí být s listinou těsně spjato a bez listiny nelze toto právo vykonat, nestanoví-li zvláštní právní úprava jinak. Dluhopis je pak cenným papírem, do něhož je inkorporována povinnost emitenta platit za poskytnutou jistinu úroky a ke stanovenému datu (tzv. splatnosti dluhopisu) vrátit listinu jeho majiteli. Vzhledem ke skutečnosti, že dovolatel v řízení ani netvrdil, že by kdy nabyl jakékoli dluhopisy emitované žalovaným, nemůže ani úspěšně tvrdit, že by ke dni podání žaloby měl vůči žalovanému pohledávku na splacení jistiny dluhopisů a úrokových výnosů, respektive jejich částí. Dovolatel tak nikdy neměl a nemohl mít postavení věřitele žalovaného, a proto nebyl ani aktivně legitimován k podání žaloby.

Dovolatel zjevně účelově opomenul - pokračuje žalovaný - tzv. legitimační účinky, které jsou spojeny s vlastnictvím cenného papíru. Aniž by cenný papír byl ve vlastnictví osoby, která se dovolává práv z něj vyplývajících, nelze úspěšně uplatnit jakýkoli nárok z tohoto papíru vyplývající nebo z něj odvozený. Jestliže tedy žalobce nikdy nevlastnil dluhopisy, je liché jeho tvrzení o postavení věřitele. Nadto nelze ani pominout, že dovolatel nemá na požadovaném určení naléhavý právní zájem. Dovolatel totiž skutečně nedisponuje žádným vykonatelným rozhodnutím, jež by mu ve spojení s úspěšným rozhodnutím v této věci reálně (tedy např. i bez uplatnění námítky promlčení) umožňovala domoci se svých případných nároků v celém rozsahu.

Žalovaný uzavírá, že správný je i závěr soudu (který žalobce napadá), že účastníkem řízení o vyslovení neúčinnosti právního úkonu (respektive jeho neplatnosti) musí být všichni účastníci takového úkonu.

První vedlejší účastník ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, maje rozhodnutí soudů nižších stupňů co do závěru o nedostatku aktivní věcné legitimace žalobce za správná.

První vedlejší účastník pokládá postupní smlouvy za neplatné, s tím, že pohledávky nebyly postoupení způsobilé. K tomu odkazuje na svá předchozí vyjádření, podle nichž shrnuje, že:

1/ Povinnost dlužníka splnit věřitelům část závazku, k jejímuž splnění nebyl povinen podle obsahu vyrovnání, zaniká, takže postupované pohledávky v době postoupení neexistovaly.

2/ Dovolatel není konkursním věřitelem a pouze ten může dle § 43 ZKV uplatnit nárok, aby jeho pohledávky byly plně uspokojeny nebo aby byla jiná výhoda pokládána za neúčinnou.

3/ Jestliže konkursní věřitelé sami nezahájili řízení o žalobě dle § 65 ZKV a jestliže soud pravomocně nerozhodl v jejich prospěch, zůstává v platnosti jejich dohoda s dlužníkem o zániku části pohledávek neuspokojených v rámci vyrovnání.

4/ Pro platné postoupení pohledávky je důležité, že před postoupením nedošlo mezi oprávněnou a povinnou osobou k jiné dohodě, jež by se vztahovala k vypořádání pohledávky, než k dohodě uzavřené v rámci vyrovnání. Splněním vyrovnání pohledávka zanikla a podle § 525 odst. 2 obč. zák. nelze postoupit pohledávku, jestliže by postoupení odporovalo dohodě s dlužníkem; postoupení tedy odporovalo dohodě uzavřené v rámci vyrovnání. Důsledkem skutečnosti, že úplatně postupovaná pohledávka neexistovala v době uzavření smlouvy o jejím postoupení, je pak pouze zákonná odpovědnost postupitele vůči postupníku dle § 527 odst. 1 písm. a/ obč. zák.

5/ Žalobcova konstrukce o podmíněné pohledávce je nesprávná.

Zanikne-li ze zákona povinnost dlužníka splnit věřitelům část závazku, k jejímuž plnění nebyl povinen podle obsahu vyrovnání, která je současně oprávněním věřitele plnění požadovat (pohledávkou), pak logicky zaniká i toto oprávnění, tj. „pohledávka věřitele od dlužníka něco požadovat“. Věřitel nemůže dovozovat existenci pohledávky (dluhu) užitím termínu „spí“, který zákon nepřipouští. Pohledávka tedy neexistovala v době postoupení.

Druhý vedlejší účastník (společnost O) a třetí vedlejší účastník (společnost EVS) ve společném vyjádření navrhuji dovolání odmítnout jako nepřipustné, případně zamítnout jako nedůvodné.

Vedlejší účastníci především pokládají za nesprávný dovolatelův názor, že neuspokojené části pohledávek splněním vyrovnání nezanikají. K tomu uvádějí, že opačný závěr odvolacího soudu je v souladu s odbornou literaturou (potud odkazují na dílo Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 246) a s konstantní judikaturou Nejvyššího soudu; potud příkladmo odkazují na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2009, sp. zn. 20 Cdo 2107/2007, ze dne 29. června 2009, sp. zn. 20 Cdo 2108/2007, ze dne 30. června 2009, sp. zn. 20 Cdo 979/2007 (jde o usnesení) a ze dne 28. února 2007, sp. zn. 29 Odo 1756/2006 (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 6, ročník 2007, pod číslem 94).

Neexistující část (zbytek) pohledávky pak nelze postoupit.

Vedlejší účastníci nesouhlasí ani s názorem, že existence domnělých pohledávek je podmíněna jejich uplatněním dle § 65 odst. 1 ZKV, dodávajíce, že žalobce se ostatně nedomáhal ani nedomáhá úplného uspokojení svých pohledávek, ale pouze prohlášení údajných „zvláštních výhod“ za neúčinné. Žalobce tedy své údajně podmíněné pohledávky vůbec neuplatnil u soudu (respektive neuplatnil nárok na úplné uspokojení svých pohledávek).

Z ustanovení § 65 odst. 1 poslední věty ZKV pak lze a contrario dovodit, že věřitelé, kterým by mohl

vzniknout nárok na úplné uspokojení jejich pohledávek nebo na prohlášení zvláštní výhody za neúčinnou, jsou jen takoví „původní“ věřitelé, kteří se účastnili, respektive mohli účastnit, vyrovnacího řízení (jen takoví „původní“ věřitelé se totiž mohli zúčastnit podvodných jednání nebo nedovolených úmluv, anebo mohli uplatnit důvody neúčinnosti v řízení o potvrzení vyrovnání). Kdyby tomu tak nebylo, postrádalo by označené ustanovení z velké části smyslu. Původní věřitelé by totiž zákaz obsažený v tomto ustanovení mohli jednoduše obejít tím, že by své údajné pohledávky z vyrovnání“ postoupili na nové věřitele.

Vedlejší účastníci uzavírají, že žalobce postrádá aktivní věcnou legitimaci k podání žaloby, jelikož nároky dle § 65 odst. 1 ZKV jsou zvláštním právem vyrovnacích věřitelů, s nímž není možné volně disponovat a postupovat je. Pohledávky přihlášené do vyrovnání a splněné dle usnesení o potvrzení vyrovnání dle § 63 odst. 1 ZKV navíc zanikají v části, ve které nemají být plněny dle obsahu vyrovnání, takže ani z toho důvodu nemohou být jakkoliv postupovány.

Nad rámec výše uvedeného vedlejší účastníci dovozují, že napadené rozhodnutí je věcně správné, i kdyby měly být výše uvedené právní otázky posouzeny odlišně, když namítají, že:

1/ Pohledávky, od nichž žalobce odvozuje aktivní věcnou legitimaci, byly pohledávkami z dluhopisů, které původní vyrovnací věřitelé v červnu 2002 dobrovolně předali žalovanému, takže vzhledem k povaze dluhopisů se žalobce ani teoreticky nemohl stát osobou z nich oprávněnou.

2/ Postupní smlouvy jsou absolutně neplatné nejen proto, že jimi byly postupovány neexistující pohledávky či nárok dle § 65 odst. 1 ZKV, nýbrž i proto, že jsou zjevně antedatované a vnitřně rozporné s původním textem žaloby a s textem oznámení o postoupení pohledávek.

3/ Dovolatel nemá na požadovaném určení naléhavý právní zájem. Úspěšné rozhodnutí v této věci totiž nemůže nijak využít ve svůj prospěch (takové rozhodnutí nemůže být exekučním titulem) a jde tak pouze o akademický právní spor.

4/ Žalovaný není ve sporu pasívně legitimován; domáhá-li se totiž žalobce prohlášení určitých dvoustranných úkonů za neúčinné, nemůže žaloba směřovat pouze vůči jedné ze stran tohoto úkonu (potud vedlejší účastníci odkazují na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. února 1988, sp. zn. 3 Cz 61/87 /jde o rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR, uveřejněný v Bulletinu bývalého Nejvyššího soudu ČSR, číslo 2, ročníku 1988, pod číslem 36/), přičemž jde o vadu, kterou již žalobce nemůže zhojit pro prekluzi dle § 65 odst. 1 věty druhé ZKV.

Čtvrtý vedlejší účastník (společnost Č) ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout, s tím, že ve sporu řešená právní otázka nemá zásadní právní význam, když ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. musí mít význam nejen pro rozhodnutí v dané konkrétní věci, ale i pro jiné obdobné kauzy z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec. Zákon o konkursu a vyrovnání je účinný od 1. října 1991 a s účinností od 1. ledna 2008 byl nahrazen zákonem č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem). Jestliže po dobu více než 17 let účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání neřešily „vyšší soudy“ problematiku související s ne/možností přechodu práv věřitele podle § 65 odst. 1 ZKV postoupením pohledávky ve spojení s § 63 odst. 1 ZKV, natož aby soudy tuto problematiku řešily rozdílně, nemůže mít tato otázka zásadní právní význam, neboť postrádá jakýkoliv obecný dosah pro soudní praxi.

V závěru, že žalobce není ve sporu aktivně věcně legitimován, se čtvrtý vedlejší účastník ztotožňuje s rozhodnutími soudů nižších stupňů, dodává, že jsou zde i další důvody pro zamítnutí žaloby a to nedostatek naléhavého právního zájmu na požadovaném určení, když lze žalovat na plnění a dále ustanovení § 65 odst. 1 poslední věty ZKV.

Zákonem č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. ledna 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. prosince 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. prosince 2007). Srov. k tomu též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2010, sp. zn. 29 Cdo 3375/2010, uveřejněného pod číslem 41/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

K tomu Nejvyšší soud dodává, že podle jeho přesvědčení je spor o neúčinnost vyrovnání ve smyslu § 65 ZKV sporem vyvolaným vyrovnáním ve smyslu ustanovení § 9 odst. 3 písm. t/ o. s. ř. ve znění účinném v době podání žaloby (10. prosince 2004), tj. naposledy ve znění zákona č. [555/2004](#) Sb., takže i pro toto dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. prosince 2007.

Úvodem Nejvyšší soud poznamenává, že v průběhu dovolacího řízení zanikl druhý vedlejší účastník (společnost O) bez právního nástupce tím, že po provedené likvidaci byl vymazán z obchodního rejstříku 8. března 2010, což se projevilo i ve vymezení okruhu osob (srov. záhlaví tohoto rozhodnutí), vůči kterým Nejvyšší soud rozhodl o podaném dovolání.

V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, shledává Nejvyšší soud dovolání přípustným dle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., když mu přisuzuje zásadní právní význam v řešení otázky, zda, případně za jakých podmínek, může být předmětem postoupení nárok vyrovnacího věřitele na úplné uspokojení svých pohledávek nebo na prohlášení zvláštní výhody za neúčinnou ve smyslu ustanovení § 65 ZKV. Potud jde o otázku dovolacím soudem dosud nezodpovězenou.

K námitce čtvrtého vedlejšího účastníka (společnosti Č), že ve sporu řešená právní otázka nemá zásadní právní význam, když ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. musí mít význam nejen pro rozhodnutí v dané konkrétní věci, ale i pro jiné obdobné kauzy z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (a tento předpoklad není splněn), odkazuje Nejvyšší soud např. na nálezy Ústavního soudu ze dne 5. listopadu 2007, sp. zn. II. ÚS 2339/07, uveřejněný pod číslem 184/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu a na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sen. zn. 29 NSČR 66/2011, uveřejněné pod číslem 34/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek; uveřejněním tohoto usnesení ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyšší soud sjednotil i svou vlastní praxi při výkladu přípustnosti dovolání v tom ohledu, že má-li právní otázka řešená v rozhodnutí odvolacího soudu význam pro rozhodnutí konkrétní věci (v jednotlivém případě), nelze odmítat přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. pouze na základě argumentu, že postrádá zásadní význam z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu).

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

K výkladu ustanovení § 63 odst. 1 ZKV Nejvyšší soud uvádí, že soud prvního stupně toto ustanovení uplatnil na danou věc ve znění účinném ke dni potvrzení vyrovnání žalovaného (k 3. srpnu 2001), přičemž ve vztahu k odvolacímu soudu vzbuzuje stejný dojem (co do rozhodného znění) i parafráze textu téhož ustanovení v napadeném rozhodnutí.

V dotčeném ohledu Nejvyšší soud připomíná, že výkladem příslušných ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání co do účinků splnění potvrzeného vyrovnání na pohledávky věřitelů, se zabýval v rozsudku velkého senátu svého občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 8. září 2010, sp. zn. 31 Cdo 1693/2008, uveřejněném pod číslem 34/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 34/2011“), a to shodou okolností právě ve vztahu k vyrovnání žalovaného. V R 34/2011 vysvětlil, že pro posouzení, v jakém znění má být na vyrovnací řízení použito ustanovení § 63 odst. 1 ZKV (zda ve znění účinném před 25. říjnem 2000 nebo od tohoto data) je (ve shodě s argumentací obsaženou v rozsudku sp. zn. 29 Odo 1756/2006, přílehlavě zmíněném ve vyjádření druhého a třetího vedlejšího účastníka) určující, kdy bylo vydáno usnesení o povolení vyrovnání. Usnesení o povolení vyrovnání žalovanému vydal vyrovnací soud 15. září 2000, takže pro vyrovnací řízení žalovaného se uplatní ustanovení § 63 odst. 1 ZKV, ve znění účinném do 24. října 2000.

Podle ustanovení § 63 odst. 1 ZKV, ve znění účinném do 24. října 2000, nabylo-li usnesení o potvrzení vyrovnání právní moci a dlužník úplně a včas své povinnosti podle něho splnil, zaniká jeho povinnost splnit věřitelům část závazku, k jejímuž plnění nebyl povinen podle obsahu vyrovnání, a to i tehdy, jestliže hlasovali proti přijetí vyrovnání nebo se hlasování nezúčastnili.

V R 34/2011 Nejvyšší soud rovněž uzavřel, že splněním potvrzeného vyrovnání zanikla dlužníku povinnost plnit neuspokojený závazek ohledně věřitele, který se do vyrovnání nepřihlásil, i u vyrovnání povolených v době do 24. října 2000 (tedy i u vyrovnání žalovaného). V rozsudku ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. 29 Cdo 5026/2009, dále Nejvyšší soud pojmenoval některé rozdíly mezi vyrovnací úpravou obsaženou v zákoně o konkursu a vyrovnání na straně jedné a vyrovnací úpravou obsaženou v zákoně č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí (účinném od 1. dubna 1931 a platném na území České republiky do roku 1950) a v císařském nařízení č. 337/1914 ř. z., kterým se zavádí řád konkursní, vyrovnací a odpůrcí (dále též jen „císařské nařízení“), recipovaném Československou republikou a platném na jejím území do 1. dubna 1931, kdy nabyl účinnosti zákon č. 64/1931 Sb. z. a n. Přitom vysvětlil, že právní úprava vyrovnání podle císařského nařízení i zákona 64/1931 Sb. z. a n. se od právní úpravy vyrovnání obsažené v zákoně o konkursu a vyrovnání lišila (i) v tom, že v rozsahu převyšujícím splněnou vyrovnací kvótu měla osobní pohledávka věřitele povahu naturální obligace (nezanikala, ale došlo jen k jejímu oslabení).

Jinak řečeno, jak z dikce § 63 odst. 1 ZKV (v rozhodném znění) tak z výše rozebraných rozhodnutí Nejvyššího soudu se podává nesprávnost dovolatelova názoru, podle kterého po právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání a po splnění povinností dlužníka podle tohoto usnesení, ty části pohledávek, které ve vyrovnání neměly být splněny, nezanikají.

Na tomto místě je třeba dále poznamenat, že ačkoli soud prvního stupně založil zamítnutí žaloby na několika důvodech, odvolací soud pokládal za dostačující pro vydání potvrzujícího rozsudku, jestliže přitakal coby správnému názoru soudu prvního stupně, že žalobce není věcně legitimován k podání žaloby dle § 65 odst. 1 ZKV proto, že neexistující (zaniklé v intencích § 63 odst. 1 ZKV, v rozhodném znění) pohledávky věřitelů AT, TO a ÚFS nemohly být předmětem cesse.

Ve shodě s nálezem Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2009, sp. zn. IV. ÚS 560/08, uveřejněným pod číslem 236/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, nemůže Nejvyšší soud v mezích dovolacího přezkumu přikročit k řešení jiných otázek (na nichž napadené rozhodnutí nespočívá, byt na nich spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně).

Podle ustanovení § 65 odst. 1 ZKV věřitelé jsou oprávněni požadovat úplné uspokojení svých nároků, bylo-li vyrovnání dosaženo podvodným jednáním nebo poskytnutím zvláštních výhod jednotlivým věřitelům. Ve lhůtě tří let od právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání může věřitel uplatnit u soudu nárok na úplné uspokojení svých pohledávek nebo na prohlášení zvláštní výhody za neúčinnou; nepozbývá tím práv nabytých z vyrovnání. Tento nárok však věřitelům nevzniká, jestliže se zúčastnili podvodných jednání nebo nedovolených úmluv, anebo mohli uplatnit důvody neúčinnosti v řízení o potvrzení vyrovnání.

V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení již v době povolení vyrovnání žalovanému a do 31. prosince 2007 nedoznalo změn.

Podstata nároků obsažených v ustanovení § 65 odst. 1 věty druhé ZKV tkví v tom, že právní mocí rozhodnutí, jímž soud vyhověl žalobě dotčeného (vyrovnacího) věřitele, jejímž prostřednictvím je takový nárok prosazován, pozbývá potvrzené vyrovnání účinků vůči věřiteli (žalobci) a jen vůči němu (srov. v literatuře shodně např. Steiner, V.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. 2. vydání. Linde Praha, a. s., Praha 1996, str. 299), takže se mu (při zachování práv, jež sám vyrovnáním nabyl) otevírá možnost uspokojení té části pohledávky, k jejíž úhradě (nad rámec vyrovnací kvóty) nebyl vyrovnací dlužník povinen podle obsahu potvrzeného vyrovnání.

V tomto ohledu úprava obsažená v § 65 odst. 1 ZKV navazuje na obdobné instituty známé v minulosti v českém konkursním právu již z císařského nařízení a ze zákona č. 64/1931 Sb. z. a n.

V císařském nařízení určovalo ustanovení § 58 vyrovnacího řádu, že bylo-li vyrovnání docíleno podvodnými činy nebo nedovoleným poskytnutím zvláštních výhod jednotlivým věřitelům, aniž tu jsou podmínky § 57, může každý věřitel do tří let po pravoplatném potvrzení vyrovnání žalobou uplatnit nárok, aby mu byl zaplacen schodek neb aby byla prohlášena jinak poskytnutá výhoda za bezúčinnou, aniž ztrácí práv, kterých mu vyrovnání poskytuje proti dlužníku nebo třetím osobám (odstavec 1). Tento nárok přísluší toliko věřitelům, kteří se nezúčastnili podvodných jednání nebo nedovolených úmluv a bez své viny nebyli s to, skutečnosti, které je opravňují k žalobě, uplatnit v řízení potvrzovacím (odstavec 2).

V zákoně č. 64/1931 Sb. z. a n. pak určovalo ustanovení § 68 vyrovnacího řádu, že bylo-li vyrovnání dosaženo podvodným jednáním nebo nedovoleným poskytnutím zvláštních výhod jednotlivým věřitelům, aniž tu jsou podmínky stanovené v § 66, mohou věřitelé do tří let po pravoplatném potvrzení domáhati se žalobou, aby jim byl zaplacen schodek neb aby byla jinaká výhoda prohlášena za bezúčinnou; tím nepozbývají práv nabytých z vyrovnání proti dlužníku nebo jiným osobám (odstavec 1). Tento nárok nepřislouží věřitelům, kteří se zúčastnili podvodných jednání nebo nedovolených úmluv, ani věřitelům, kteří mohli již v potvrzovacím řízení uplatnit skutečnosti, opravňující je k žalobě (odstavec 2).

Tím, že po právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání a poté, co dlužník úplně a včas splnil své povinnosti podle vyrovnání, zanikla (jak popsáno výše) povinnost dlužníka splnit věřitelům část závazku, k jejímuž plnění nebyl povinen podle obsahu vyrovnání (splnit více, než určovala vyrovnací kvóta), není dotčený (vyrovnací) věřitel vyloučen z možnosti dovolat se postupem podle § 65 odst. 1 ZKV neúčinnosti vyrovnání. To ostatně potvrzují ve svých rozhodnutích soudy obou stupňů.

Soud prvního stupně k tomu přiléhavě podotýká, že uplatnění nároku ve smyslu § 65 ZKV vyrovnacím věřitelem nebrání, že pohledávka uplatněná ve vyrovnání byla pohledávkou z dluhopisů vydaných vyrovnacímu dlužníku oproti uhrazení vyrovnací kvóty, dodává, že nároky vyrovnacího věřitele podle ustanovení § 65 odst. 1 věty druhé ZKV již (v takovém případě) nejsou nároky z pohledávek z dluhopisů, nýbrž nároky vzniklémi z podvodných jednání v rámci vyrovnání. K tomu lze doplnit, že již prvorepubliková judikatura (byť za stavu, kdy neuspokojená část pohledávky přesahující vyrovnací

kvótu byla naturální obligací) v obdobné situaci (při výkladu § 58 vyrovnacího řádu v císařském nařízení) dospěla k závěru, že na závěru, že jde o žalobu ve smyslu ustanovení § 58 vyrovnacího řádu (v císařském nařízení), nemění ničeho okolnost, že v takové žalobě byl udán prvotní (původní) právní důvod pohledávky (jelikož ten se nezměnil uzavřeným vyrovnáním). Srov. rozhodnutí uveřejněné pod číslem 3374 ve Sbírce rozhodnutí nejvyšších stolic soudních Čs. republiky, kterou uspořádal Dr. F. Vážný (dále jen „Vážný“).

Je-li možné, aby nárok ve smyslu ustanovení § 65 odst. 1 věty druhé ZKV uplatnil vyrovnací věřitel, což nelze vyloučit ani jde-li o neuspokojenou (nad rámec vyrovnací kvóty) část nároku z dluhopisů předaných podle vyrovnání vyrovnacímu dlužníku, zbývá určit, zda je vskutku vyloučeno, aby se takového nároku domáhal právní nástupce vyrovnacího věřitele z titulu singulární sukcese.

Podle ustanovení § 524 obč. zák. věřitel může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit písemnou smlouvou jinému (odstavec 1). S postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená (odstavec 2).

Dle ustanovení § 525 obč. zák. postoupit nelze pohledávku, která zaniká nejpozději smrtí věřitele nebo jejíž obsah by se změnou věřitele změnil. Postoupit nelze ani pohledávku, pokud nemůže být postižena výkonem rozhodnutí (odstavec 1). Nelze postoupit pohledávku, jestliže by postoupení odporovalo dohodě s dlužníkem (odstavec 2).

V této podobě (pro věc rozhodné) platila citovaná ustanovení občanského zákoníku již v době uzavření postupných smluv č. 1 až 3 a později nedoznala změn. Nejvyšší soud především uvádí, že již v rozsudku ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 29 Odo 1148/2003, vysvětlil, že věřitel, který přihlásil pohledávku za dlužníkem do vyrovnání, může i v době po povolení vyrovnání a před potvrzením vyrovnání postoupit pohledávku na jiného způsobem předjímaným v ustanoveních § 524 a násl. obč. zák. (a prosadit změnu v osobě vyrovnacího věřitele za přiměřené aplikace ustanovení § 107a o. s. ř.). V situaci, kdy je nabyvatel postoupené pohledávky (coby právní nástupce) povinen respektovat dosažené výsledky vyrovnacího řízení (úkony vyrovnacího věřitele z vyrovnacího řízení jej zavazují), neodporuje postoupení pohledávky ani dohodě s dlužníkem (obsahu vyrovnání).

Jakkoli splněním potvrzeného vyrovnání zanikne povinnost dlužníka splnit věřitelům část závazku, k jejímuž plnění nebyl povinen podle obsahu vyrovnání, je-li zde domnělý (tvrzený) nárok ve smyslu ustanovení § 65 odst. 1 věty druhé ZKV, je zde vzhledem k možnosti, že žalobce prosadí žalobou dle § 65 odst. 1 ZKV neúčinnost vyrovnání vůči své osobě, i převoditelné právo, byť má vzniknout teprve v budoucnu (právní mocí rozhodnutí, jímž soud vyhověl žalobě podle § 65 odst. 1 ZKV). Možnost učinit způsobilým předmětem postoupení pohledávku, která ještě nevznikla (a má vzniknout teprve v budoucnu) pak připouští jak literatura (srov. např. Eliáš, K. a kolektiv: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. 1. vydání. Linde Praha, a. s., Praha 2008, str. 1497 nebo Švestka, J. - Spáčil, J. - Škárová, M. - Hulmák, M. a kol: Občanský zákoník II. Komentář. 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2008, str. 1413), tak judikatura (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2006, sp. zn. 32 Odo 473/2005 uveřejněný pod číslem 80/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Ani v tomto ohledu nelze postoupení pohledávky opírající se o existenci nároku ve smyslu ustanovení § 65 odst. 1 ZKV mít za odporující dohodě s dlužníkem (obsahu již splněného vyrovnání), když úprava obsažená v § 65 odst. 1 ZKV postihuje právě ta podvodná jednání nebo nedovolené zvláštní výhody, jejichž prostřednictvím dlužník dohody (vyrovnání) docílil (srov. opět v obdobných souvislostech k ustanovení § 58 vyrovnacího řádu /v císařském nařízení/ Vážný 6947); námitka prvního vedlejšího účastníka vznesená v tomto směru ve vyjádření k dovolání, není opodstatněná.

Neobstojí ani výhrada uplatněná ve vyjádření společnosti O a společnosti EVS vycházející z dikce § 65 odst. 1 poslední věty ZKV. Skutečnost, že vyrovnací věřitel (postupitel) se případně zúčastnil

podvodných jednání nebo nedovolených úmluv, anebo že mohl uplatnit důvody neúčinnosti v řízení o potvrzení vyrovnání, jde k tíži jeho právního nástupce (postupníka) a zákaz formulovaný v označeném ustanovení tedy postoupením takové pohledávky obejít nelze. Na posouzení, zda označené ustanovení vylučuje věcnou legitimaci žalobce k podání žaloby, pak odvolací soud své rozhodnutí nezaložil.

Závěrem lze tedy shrnout, že:

1/ Tím, že po právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání a poté, co dlužník úplně a včas splnil své povinnosti podle vyrovnání, zanikla povinnost dlužníka splnit věřitelům část závazku, k jejímuž plnění nebyl povinen podle obsahu vyrovnání, není vyrovnací věřitel vyloučen z možnosti dovolat se žalobou podanou podle § 65 odst. 1 ZKV neúčinnosti vyrovnání. K podání takové žaloby je oprávněn i právní nástupce vyrovnacího věřitele z titulu universální nebo singulární sukcese.

2/ Také pohledávka, která ve smyslu ustanovení § 63 odst. 1 ZKV zanikla nad rámec splacené vyrovnací kvóty splněním potvrzeného vyrovnání, může být ve spojení s úpravou obsaženou v ustanovení § 65 odst. 1 ZKV způsobilým předmětem postoupení.

3/ V řízení o žalobě podané podle § 65 odst. 1 ZKV právním nástupcem vyrovnacího věřitele jde skutečnost, že vyrovnací věřitel se případně zúčastnil podvodných jednání nebo nedovolených úmluv, anebo že mohl uplatnit důvody neúčinnosti v řízení o potvrzení vyrovnání, k tíži jeho právního nástupce (žalobce).

4/ Právní mocí rozhodnutí, jímž soud vyhověl žalobě vyrovnacího věřitele nebo jeho právního nástupce podané podle § 65 odst. 1 ZKV, pozbývá potvrzené vyrovnání vůči tomuto žalobci účinků.

Nárok, od kterého se odvíjí aktivní věcná legitimace žalobce v tomto sporu, byl tudíž způsobilým předmětem postoupení a opačný závěr odvolacího soudu není správný.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil, včetně závislých výroků o nákladech řízení (§ 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

Přitom Nejvyšší soud podotýká, že v rozsahu, v němž dovolání výslovně směřovalo i proti té části prvního výroku rozsudku, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích o nákladech řízení a proti druhému a třetímu výroku rozsudku odvolacího soudu o nákladech odvolacího řízení, důvod je připustit (a obsah dotčených částí napadeného usnesení samostatně věcně přezkoumat) neměl. Potud totiž bylo dovolání objektivně nepřipustné (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, uveřejněné pod číslem 4/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Výhradami žalovaného a vedlejších účastníků k otázkám, na nichž odvolací soud své rozhodnutí nezaložil, se bude v další fázi řízení v mezích odvolacího přezkumu zabývat odvolací soud.

(zdroj: www.nsoud.cz)

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)